

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра акушерства та гінекології №2
навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи перинатології»

(назва навчальної дисципліни)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент вибірковий

Формат освітнього компонента очний

галузь знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 222 Медицина другий (магістерський) рівень

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Медицина»

(шифр і назва спеціальності)

курс V

Силабус навчальної дисципліни затверджений
на засіданні кафедри
акушерства та гінекології №2

Протокол від
“ 28 ” серпня 2021 року № 10

Завідувач кафедри
В.В.Лазуренко професор В.В.Лазуренко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем
хірургічного профілю

(назва)

Протокол від
“ 28 ” серпня 2021 року № 1

Голова
В.О.Сипливий професор В.О.Сипливий
(підпис) (прізвище та ініціали)

Розробники силябусу

зав.кафедрою, д.мед.н., професор В.В.Лазуренко,

доцент, к.мед.н., доцент В. І. Черепова

доцент, к.мед.н., доцент О.Б.Овчаренко,

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Лазуренко Вікторія Валентинівна, зав.кафедри , д.мед.н., професор

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше. акушерство та гінекологія, репродуктологія

Контактний телефон: 0505823350

Корпоративна пошта викладача _ vv.lazurenko@knmu.edu.ua

Консультації: очні та онлайн консультації (на платформі Google Meet) згідно графіку консультації та за попередньою домовленістю

(очні консультації: розклад та місце проведення; онлайн консультації: розклад, посилання на електронні ресурси)

Локація: кафедра акушерства та гінекології №2

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Черепова Валентина Іванівна, доцент , к.мед.н., доцент

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше. _удосконалення амбулаторно-поліклінічної допомоги вагітним з акушерською та екстрагенітальною патологією

Контактний телефон: 0679110475_

Корпоративна пошта викладача _ vi.cherepova@knmu.edu.ua

Консультації: очні та онлайн консультації (на платформі Google Meet) згідно графіку консультації та за попередньою домовленістю

(очні консультації: розклад та місце проведення; онлайн консультації: розклад, посилання на електронні ресурси)

Локація: кафедра акушерства та гінекології №2

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Борзенко Ірина Борисівна, асистент , д-р філософії

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше: акушерство, перинатологія

Контактний телефон: 0507528168

Корпоративна пошта викладача _ ib.borzenko@knmu.edu.ua

Консультації: очні та онлайн консультації (на платформі Google Meet) згідно графіку консультації та за попередньою домовленістю

(очні консультації: розклад та місце проведення; онлайн консультації: розклад, посилання на електронні ресурси)

Локація: кафедра акушерства та гінекології №2

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

Тертишник Денис Юрійович, асистент.

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше. акушерство, перинатологія

Контактний телефон: 0951255558

Корпоративна пошта викладача _ dy.tertyshnik@kntmu.edu.ua

Консультації: очні та онлайн консультації (на платформі Google Meet) згідно графіку консультації та за попередньою домовленістю

(очні консультації: розклад та місце проведення; онлайн консультації: розклад, посилання на електронні ресурси)

Локація: кафедра акушерства та гінекології №2

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни “ Основи перинатології ” складений для освітньо-професійної програми Медицина другого (магістерського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 22 Медицина

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Перинатологія – наука про народження, спеціальний напрямок в медицині, який вивчає анте-, інтра- та постнатальний періоди життя людини. Перинатальний період починається з 22 тижня вагітності і закінчується 7 добою після народження. По мірі того, як людина переходить від внутрішньоутробного життя до періоду дитинства, зрілості і старості, в його організмі відбуваються важливі фізіологічні зміни. В більшості вони розтягуються на роки поступової адаптації, однак такі зміни, як період внутрішньоутробного розвитку і період першого вдиху, відбуваються дуже швидко і мають важливі наслідки. Впродовж багатьох років зусилля акушерів і педіатрів направлені на пошук нових шляхів зниження захворюваності і смертності. Наукові досягнення в різних галузях медицини дозволили створити принципово нові діагностичні програми і перинатальні технології, які дозволяють проводити пренатальну інвазивну діагностику і лікування внутрішньоутробного плода. В теперішній час сформувалася перинатальна фізіологія і патологія плода, яка пояснює особливості плодово-материнських взаємовідносин завдяки виникненню в організмі вагітної жінки нової унікальної функціонально-морфологічної системи мати-плацента-плід.

За останні роки сформувались ті фізіологічні концепції, що дозволяють трактувати данні клінічної патології по відношенню до акушерства і перинатології. Ця можливість з'явилась завдяки ретельній переоцінці результатів досліджень для вагітних і невагітних жінок. Базуючись на досягненнях сучасної вітчизняної та закордонної науки з'явилась можливість переглянути і внести корективи в тактику ведення як неускладненої так і ускладненої вагітності і пологів, що відобразилось в наказах, протоколах і настановах МОЗ України, які регламентують роботу акушерів-гінекологів та неонатологів. Найбільш ефективними заходами для досягнення цілі – народження здорової дитини є теоретична підготовка і оволодіння практичними навичками діагностики і лікування майбутніх лікарів-спеціалістів. Програма передбачає вивчення законів фізіологічного розвитку плода, функціонування системи мати-плацента-плід, факторів негативного впливу на організм жінки і плода. Велике значення має пренатальна діагностика плода, плаценти, плодових оболонок, пуповини. Завдяки ультразвуковому скануванню плода з'явилась можливість отримати детальну інформацію про морфологію, розміри і функціональні характеристики в нормі і при патології внутрішніх структур, відповісти на питання: який вік плода на момент огляду, кількість плодів і наявність структурних і функціональних відхилень, наявність дистресу і ступінь його тяжкості, кількість навколоплідних вод, локалізація і ступінь зрілості плаценти, характеристики кровотоку. Завдяки амніоцентезу і кордоцентезу під контролем УЗД стало можливим отримати кров плода і амніотичну рідину для досліджень, провести внутрішньоутробне переливання крові і хірургічну корекцію вад розвитку. Незважаючи на успіхи в діагностиці і лікуванні перинатальної патології важливою проблемою залишається невиношування вагітності, що складає 15-20%, тому вивченню причин, патогенезу, особливостям діагностики і лікування приділяється багато уваги. Досягнення сучасної медицини забезпечують можливість виношування у жінок з екстрагенітальною патологією за умови високого рівня знань лікарів багатьох спеціальностей: акушерів, терапевтів, нефрологів, кардіологів, ендокринологів, пульмонологів, гематологів, інфекціоністів, сімейних лікарів. Таким чином зрозуміла необхідність поглибленого вивчення основ перинатології студентами медичних вищих навчальних закладів.

Обсяг навчального навантаження описаний у кредитах ECTS, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними курсу за вибором. Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: практичні заняття, самостійна робота. Перелік критеріїв надання

акушерської допомоги регламентується відповідними протоколами за спеціальністю «акушерство і гінекологія» МОЗ України.

Предметом вивчення курсу за вибором є основи перинатології в акушерстві.

Міждисциплінарні зв'язки: акушерство і гінекологія базується на знаннях, отриманих студентами при вивченні медичної біології, нормальної та патологічної анатомії, нормальної та патологічної фізіології, гістології та ембріології, мікробіології, фармакології, клінічної генетики, внутрішніх професійних та інфекційних хвороб, хірургічних хвороб, гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я й інтегрується з цими дисциплінами.

Пререквізити. Вивчення курсу за вибором передбачає попереднє засвоєння анатомії, фізіології людини.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання курсу за вибором «Основи перинатології» є підготовка фахівця спеціальності «Акушерство і гінекологія» до організації та управління роботою структурних підрозділів, виконання всіх видів діяльності та втручань, передбачених кваліфікаційними характеристиками фахівців в галузі «акушерство та гінекологія».

1.2. **Основними завданнями** вивчення курсу за вибором «Основи перинатології», є:

- Оволодіння знаннями з питань акушерства і гінекології, профілактики, діагностики та лікування захворювань жінки, плода та новонародженого на індивідуальному, родинному та популяційному рівнях для здійснення професійної діяльності фахівців спеціальності «Акушерство і гінекологія».
- Вивчення методів, методик та технологій: анамнестичні, клінічні, лабораторні, інструментальні методи провадження діагностичного процесу, визначення провідних симптомів та синдромів, визначення лікарського діагнозу; організація догляду та опіки за пацієнтами; технології діагностики, лікування та профілактики, управління та організації роботи в акушерстві та гінекології.
- Застосування і використання маніпуляційної техніки, найпоширеніших сучасних діагностичних, лікувальних та інших пристроїв, предметів та приладів для проведення фахової діяльності.

1.3 **Компетентності та результати навчання,** формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами

компетентностей:

– *інтегральна:*

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі акушерства та гінекології, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

– *загальні:*

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професії
- Здатність до здійснення саморегуляції та ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
- *спеціальні (фахові, предметні):*
 - Здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання
 - Навички збирання інформації про пацієнта
 - Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
 - Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань
 - Здатність до діагностування невідкладних станів
 - Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги
 - Навички надання екстреної медичної допомоги
 - Навички виконання медичних маніпуляцій
 - Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань
 - Здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань
 - Здатність до визначення тактики оперативного ендоскопічного лікування при різноманітних гінекологічних захворюваннях
 - Здатність до визначення тактики передопераційної підготовки та післяопераційного ведення при ендоскопічних операціях
 - Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
 - Здатність до визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду
 - Здатність до проведення експертизи працездатності
 - Здатність до ведення медичної документації
 - Здатність до обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації
 - Здатність до проведення заходів щодо організації та інтеграції надання медичної допомоги
 - Здатність до оцінки впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції
 - Здатність до проведення заходів щодо забезпечення якості та безпеки медичної допомоги

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1	Здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи; знання стандартних методик обстеження; алгоритмів діагностики захворювань; алгоритмів виділення провідних симптомів або синдромів (за списком 1); попередніх та клінічних діагнозів (за списком 2); знання методів лабораторного та інструментального обстеження (за списком 3); знання щодо оцінки стану людини.	Вміти проводити фізикальне обстеження хворого; вміти приймати обгрунтоване рішення щодо виділення провідного клінічного симптому або синдрому; вміти поставити попередній діагноз захворювання (за списком 2); призначити лабораторне та інструментальне обстеження хворого (за списком 3) шляхом застосування стандартних методик	На підставі нормативних документів вести медичну документацію щодо пацієнта (карту амбулаторного/стаціонарного хворого тощо).	Дотримуючись етичних та юридичних норм, нести відповідальність за прийняття обгрунтованих рішень і дій щодо правильності встановленого попереднього клінічного діагнозу захворювання
2	Навички збирання інформації про пацієнта	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи, знати методики та стандартні схеми опитування та фізикального обстеження пацієнта. Знати методики оцінювання стану внутрішньоутробного розвитку плоду.	Вміти провести бесіду з пацієнтом (у т.ч з дитиною), на підставі алгоритмів та стандартів, використовуючи стандартні методики провести фізикальне обстеження	Вносити інформацію про стан здоров'я людини, дитини або внутрішньоутробного розвитку плоду до відповідної медичної документації	Нести відповідальність за якісний збір отриманої інформації, на підставі співбесіди, опитування, огляду, пальпації, перкусії органів та систем та своєчасне

		Знати етапи та методи обстеження психомоторного та фізичного розвитку дитини	пацієнта. Вміти обстежити психомоторний та фізичний розвиток дитини Вміти оцінити стан здоров'я людини (у т.ч. дитини).		оцінювання стану: здоров'я людини, психомоторного та фізичного розвитку дитини та внутрішньоутробного розвитку плоду та прийняття відповідних заходів
3	Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи, знати стандартної методики проведення лабораторних та інструментальних досліджень (за списком 4).	Вміти аналізувати результати лабораторних та інструментальних досліджень та на їх підставі оцінити інформацію щодо діагнозу хворого (за списком 4)	Обґрунтовано призначати та оцінювати результати лабораторних та інструментальних досліджень (за списком 4)	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
4	Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань	Мати спеціалізовані знання щодо алгоритмів та стандартних схеми лікування захворювань (за списком 2)	Вміти визначати принципи та характер лікування захворювання (за списком 2)	Формувати та донести до пацієнта та фахівців власні висновки щодо принципів та характеру лікування (за списком 2)	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо принципів та характеру лікування захворювання (за списком 2)
5	Здатність до діагностування невідкладних станів	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи, стандартних методик обстеження людини (вдома, на вулиці, у закладі охорони здоров'я) в умовах нестачі інформації.	Вміти, в умовах нестачі інформації, використовуючи стандартні методики, шляхом прийняття обґрунтованого рішення оцінити стан людини та поставити діагноз (за	За будь-яких обставин, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм прийняти обґрунтоване рішення щодо оцінки стану людини, діагнозу та організації необхідних медичних заходів	Нести відповідальність за своєчасність та ефективність медичних заходів щодо діагностування невідкладних станів.

			списком 3).	в залежності від стану людини; заповнити відповідні медичні документи.	
6	Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги	Знати законодавчу базу щодо надання екстреної медичної допомоги, зокрема закон України «Про екстрену медичну допомогу». Мати спеціалізовані знання про невідкладні стани людини; принципи надання екстреної медичної допомоги.	Вміти визначити невідкладні стани (за списком 3); принципи та тактику надання екстреної медичної допомоги; провести організаційні та діагностичні заходи спрямовані на рятування та збереження життя людини.	Обґрунтовано формулювати та довести до пацієнта чи його законного представника необхідність надання невідкладної допомоги та отримати згоду на медичне втручання.	Нести відповідальність за правильність визначення невідкладного стану, ступеню його важкості та тактики надання екстреної медичної допомоги.
7	Навички надання екстреної медичної допомоги	Мати спеціалізовані знання про будову тіла людини, її органів та систем; алгоритми надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах (за списком 3).	Вміти надавати екстрену медичне допомогу при невідкладному стані (за списком 3).	Пояснити необхідність дотримання правильного проведення лікувальних заходів екстреної медичної допомоги.	Нести відповідальність за своєчасність та якість надання екстреної медичної допомоги.
8	Навички виконання медичних маніпуляцій	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи; знання алгоритмів виконання медичних маніпуляцій (за списком 5).	Вміти виконувати медичні маніпуляції (за списком 5).	Обґрунтовано формулювати та донести до пацієнта, фахівців висновки щодо необхідності проведення медичних маніпуляцій (за списком 5)	Нести відповідальність за якість виконання медичних маніпуляцій (за списком 5).
9	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи; знання етичних та юридичних норм;	Вміти визначати, на підставі попереднього клінічного	Формувати та донести до пацієнта та фахівців висновки щодо необхідного	Нести відповідальність за обґрунтованість призначення

	при лікуванні захворювань	знання алгоритмів та стандартних схем щодо визначення режиму праці та відпочинку при лікуванні, на підставі попереднього клінічного діагнозу захворювання (за списком 2)	діагнозу, шляхом прийняття обгрунтованого рішення необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні захворювання (за списком 2)	режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювання (за списком 2)	режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювання (за списком 2)
10	Здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи; знання алгоритмів та стандартних схем призначення лікувального харчування при лікуванні захворювань (за списком 2)	Вміти визначати, на підставі попереднього клінічного діагнозу, характер лікувального харчування при лікуванні захворювань (за списком 2)	Формувати та донести до пацієнта, фахівців висновки щодо лікувального харчування при лікуванні захворювання (за списком 2)	Нести відповідальність за обгрунтованість визначення лікувального харчування при лікуванні захворювання (за списком 2)
11	Здатність до визначення тактики оперативного ендоскопічного лікування при різноманітних гінекологічних захворюваннях	Мати спеціалізовані знання про будову тіла жінки, її органи та системи; методи обстеження гінекологічних хворих; тактику виконання лапароскопічних та гістероскопічних операцій; особливості ведення післяопераційного періоду.	Вміти визначати тактику надання оперативної ендоскопічної допомоги; діагностичні та тактичні заходи у передопераційному періоді; провести спостереження хворої після операції; визначити тактику антирецидивного післяопераційного ведення гінекологічних хворих.	Обгрунтовано формулювати та довести до пацієнток, родичів та фахівців рекомендації для найбільш ефективної тактики лікування гінекологічної патології, передопераційної підготовки; надавати необхідну інформацію про зміни в організмі жінки та особливості поведінки в післяопераційному періоді.	Нести відповідальність за вибір тактики оперативного втручання, за результати обстежень гінекологічної хворої та перебіг післяопераційного періоду.
12	Здатність до проведення санітарно-	Знати систему санітарно-гігієнічних та	Вміти формувати групи різних	На підставі результатів диспансеризації	Нести відповідальність за своєчасне та

	<p>гігієнічних та профілактичних заходів</p>	<p>профілактичних заходів серед закріпленого контингенту населення. Знати принципи організації диспансеризації різних груп населення: здорових людей, що підлягають диспансерному нагляду (новонароджені, діти, підлітки, вагітні, представники професій що мають проходити обов'язковий диспансерний огляд) та групи хворих; Знати показники оцінки організації та ефективності диспансеризації. Знати методичні підходи для оцінки стану навколишнього середовища та наявності чинників, які впливають на стан здоров'я населення в даних умовах. Знати принципи організації раціонального харчування, водопостачання, режиму діяльності та відпочинку, формування сприятливого виробничого середовища, первинної профілактики</p>	<p>контингентів населення для проведення їх диспансеризації. Вміти скласти план диспансеризації різних груп населення. Мати навички щодо організації диспансеризації відповідних контингентів. Мати навички щодо проведення аналізу стану здоров'я груп населення за результатами диспансеризації та розробки медичних та профілактичних заходів. Мати навички щодо складання аналітичної довідки про стан здоров'я населення в залежності від чинників виробничого та навколишнього середовища. Вміти організувати пропаганду здорового способу життя, первинної профілактики захворювань та травм населення.</p>	<p>та аналізу стану здоров'я населення, стану виробничого та навколишнього середовища знати принципи подання аналітичної інформації до місцевих органів управління та охорони здоров'я; керівників промислових підприємств, щодо проведення заходів ліквідації шкідливого впливу на здоров'я населення. Використовувати місцеву пресу для публікацій щодо заходів з питань укріплення здоров'я та поліпшення навколишнього середовища, використовувати радіо, телебачення, лекції та співбесіди.</p>	<p>якісне проведення заходів щодо оцінки стану здоров'я контингентів населення, заходів щодо оздоровлення та покращення здоров'я відповідних контингентів, поліпшення навколишнього середовища, пропаганди здорового способу життя, первинної профілактики захворювань та травм.</p>
--	--	--	--	--	--

		захворювань і травм; принципи і методів пропаганди здорового способу життя			
13	Здатність до визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному у нагляду	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи, знання про стан здоров'я пацієнта та закріпленого населення на підставі стандартних схем, знання відповідних етичних та юридичних норм щодо диспансеризації населення; знання тактики обстеження та принципів вторинної профілактики хворих, що підлягають диспансерному нагляду; знання принципів організації первинної профілактики здорових осіб, що підлягають диспансерному нагляду; знання принципів харчування дітей першого року життя	Вміти оцінити стан здоров'я пацієнтів та закріпленого населення; вміти організувати диспансеризацію контингенту осіб, які підлягають диспансерному нагляду; вміти визначити характер харчування дітей першого року життя	Організувати диспансерний нагляд хворих (вторинна профілактика захворювань) здорових осіб, які підлягають диспансерному нагляду (первинна профілактика захворювань; харчування дітям першого року життя	Нести відповідальність за якість організації диспансерного нагляду відповідних контингентів осіб
14	Здатність до проведення експертизи працездатності	Мати базові знання про медико-соціальну експертизу; знання основних нормативних документів, що регулюють встановлення виду, ступеню та тривалості непрацездатності;	Вміти в змодельованій клініко-організаційній ситуації на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної	Організувати взаємодію з керівником підрозділу, лікувально-консультивною комісією (ЛКК), медико-соціальною експертною комісією (МСЕК) з питань	Нести відповідальність за обґрунтованість рішень щодо медико-соціальної експертизи працездатності

		основних видів тимчасової непрацездатності та порядку її проведення; основних обмежень життєдіяльності та принципів визначення стійкої непрацездатності	діяльності людини визначити наявність та вираженість обмежень життєдіяльності, вид, ступінь та тривалість непрацездатності з Вміти оформляти відповідні документи, що засвідчують тимчасову непрацездатність	експертизи працездатності	
15	Здатність до ведення медичної документації	Знати систему офіційного документообігу в професійній роботі лікаря, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології	Вміти визначати джерело та місце знаходження потрібної інформації в залежності від її типу; Вміти обробляти інформацію та проводити аналіз отриманої інформації	Отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела та на підставі її аналізу формувати відповідні висновки	Нести відповідальність за повноту та якість аналізу інформації та висновків на підставі її аналізу.
16	Здатність до оцінки впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції	Знати соціально-економічні та біологічні детермінанти, які впливають на здоров'я населення; види та методи профілактики для попередження негативного впливу соціально-економічних факторів на здоров'я населення та його окремих груп	Вміти розрахувати на підставі даних епідеміологічних та медико-статистичних досліджень показники здоров'я населення Вміти оцінювати зв'язок та вплив соціально-	Отримувати необхідну інформацію з визначених джерел щодо стану здоров'я населення та його окремих груп та формулювати висновки щодо впливу соціально-економічних та біологічних чинників на здоров'я населення	Нести відповідальність за обґрунтованість профілактичних заходів щодо попередження негативного впливу соціально-економічних факторів на здоров'я населення та його окремих груп

			<p>економічних та біологічних чинників на здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції здоров'я</p> <p>Вміти планувати профілактичні заходи щодо попередження негативного впливу соціально-економічних факторів на здоров'я населення та його окремих груп</p>		
--	--	--	--	--	--

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

1. Здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання.
2. Навички збирання інформації про пацієнта
3. Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
4. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань
5. Здатність до діагностування невідкладних станів
6. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги
7. Навички надання екстреної медичної допомоги
8. Навички виконання медичних маніпуляцій
9. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань
10. Здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань
11. Здатність ставити попередній діагноз при основних захворюваннях жіночої репродуктивної системи, що потребують ендоскопічного втручання для діагностики, лікування.
12. Здатність до проведення передопераційної підготовки та ведення хворих в післяопераційному періоді.
13. Навички основних видів та етапів ендоскопічних втручань в акушерстві та гінекології
14. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
15. Здатність до визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду
16. Здатність до проведення експертизи працездатності

17. Здатність до ведення медичної документації

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Напрямок підготовки 22 «Охорона здоров'я!» (шифр і назва)	<i>Курс за вибором</i>	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 222 Медицина (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		5-й	-й
		Семестр	
		9-й	-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 20 самостійної роботи студента – 70	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Другий (магістерський рівень)</u>	Лекції	
		год.	год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		70 год.	год.
Індивідуальні завдання: –			
год.			
Вид контролю: залік			

4. Теми лекцій
Не передбачені навчальною програмою

5. Теми практичних занять

	Тема	Кільк. годин
1	Фізіологія плода.	2
2	Перинатальні фактори ризику	2
3	Пренатальна діагностика патології плода, плаценти та плодових оболонок.	2
4	Невиношування вагітності	3
5	Екстрагенітальні захворювання у вагітних, їх вплив на плід особливості тактики ведення вагітності, пологів, післяпологового періоду.	2
6	Перинатальні інфекції.	2
7	Патологія плода.	3
8	Фізіологія періоду новонародженості.	2
	Залік	2
Всього годин практичних занять		20

6. Самостійна робота

	Тема	Кільк. годин
1	Фізіологія плода.	8
2	Перинатальні фактори ризику	8
3	Пренатальна діагностика патології плода, плаценти та плодових оболонок.	8
4	Невиношування вагітності	8
5	Екстрагенітальні захворювання у вагітних, їх вплив на плід особливості тактики ведення вагітності, пологів, післяпологового періоду.	8
6	Перинатальні інфекції.	8
7	Патологія плода.	8

8	Фізіологія періоду новонародженості.	8
	Залік	6
Всього годин практичних занять		70

12. Методи навчання

Практичні заняття:

- усне опитування;
- дискусії з різних проблем;
- рольові та ділові ігри;
- кейс-методи;
- відпрацювання практичних навичок

Методи контролю :

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; метод портфоліо; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему.

Підсумковий контроль: залік.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123

4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Таблиця 2

Оцінювання теоретичних знань, якщо практичні навички оцінюються за критеріями «виконав», «не виконав»

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Таблиця 3.

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Питання до заліку

1. Які основні періоди розвитку внутрішньоутробного плода?
2. Які періоди розвитку плаценти і чим вони характеризуються?
3. Від чого залежить процес імплантації і формування плаценти?
4. Які функції виконує плацента?

5. Який склад навколоплідних вод?
6. Які функції виконує амніотична рідина?
7. Що лежить в основі механізму циркуляції крові по судинам пуповини?
8. Які гормони утворюються під час вагітності?
9. На що впливає гормональна функція плаценти?
10. Що означає трофічна і транспортна функції плаценти?
11. Які фактори перинатального ризику необхідно враховувати до вагітності і під час вагітності?
12. Які показники вважають скринінговими для діагностики хромосомної патології плода?
13. Які фактори сприяють хромосомній патології плода і є показаннями для пренатального каріотипування?
14. Яким чином серцево-судинні захворювання вагітної впливають на стан внутрішньоутробного плода?
15. Яким чином захворювання нирок вагітної впливають на стан внутрішньоутробного плода?
16. Яким чином цукровий діабет вагітної впливає на стан внутрішньоутробного плода?
17. Яким чином вагітність впливає на плин цукрового діабету?
18. Яким чином інфекційні захворювання у вагітної впливають на стан внутрішньоутробного плода?
19. Які препарати протипоказані під час вагітності і чому?
20. Які препарати протипоказані під час грудного вигодовування?
21. Які можливості УЗД в перинатології?
22. На чому заснована УЗД?
23. Що дозволяє визначити кардіотокографія, які параметри оцінюють?
24. Скільки ступенів затримки внутрішньоутробного розвитку плода і за яким принципом їх визначають?
25. Яка мета виконання кордоцентезу, з якого терміну вагітності?
26. Які параметри визначає біофізичний профіль плода ?
27. Які методи використовують для діагностики спадкових хвороб і вад розвитку плода?
28. Які методи використовують для діагностики гемолітичної хвороби плода?
29. Які параметри визначають в навколоплідних водах?
30. Яким чином виявляють синдром плодово-плодової трансфузії?
31. Яка сучасна термінологія невиношування вагітності (НВ)?
32. Класифікація причин НВ.
33. Які клінічні форми абортів?
34. Тести функціональної діагностики при НВ.
35. Гормональні методи діагностики НВ, їх інформативність.
36. Генетичні методи діагностики НВ.
37. Інструментальні методи діагностики НВ.
38. Лабораторні методи діагностики НВ.

39. Що означає термін «звичне невиношування»?
40. Яка роль імунних порушень при звичному невиношуванні?
41. Який обсяг обстеження при звичному невиношуванні?
42. Яка класифікація істміко-цервікальної недостатності. Фактори ризику?
43. Які варіанти гіпофункції яєчників?
44. Діагностика гіпофункції яєчників до і під час вагітності?
45. Алгоритм прегравідарної підготовки при гіпофункції яєчників.
46. Які сприятливі фактори для розвитку інфекцій сечових шляхів в період вагітності?
47. Класифікація інфекцій сечових шляхів у вагітних.
48. Безсимптомна бактеріурія у вагітних, діагностика, вплив на стан плода.
49. Гестаційний пієлонефрит, клініка, діагностика.
50. Гломерулонефрит у вагітних, діагностика, ускладнення.
51. Сечокам'яна хвороба у вагітних, діагностика, ускладнення.
52. Які протипоказання для пролонгування вагітності при інфекцій сечових шляхів у вагітних?
53. Який вплив цукрового діабету на перебіг вагітності?
54. Який вплив цукрового діабету на стан плода і новонародженого?
55. Які сучасні критерії діагностики цукрового діабету при вагітності?
56. Яка класифікація захворювань серцево-судинної системи?
57. При яких захворюваннях серцево-судинної системи вагітність протипоказана?
58. Якому шляху розродження віддають перевагу при захворюваннях печінки?
59. Яка класифікація анемії?
60. Які ускладнення вагітності при захворюваннях крові?
61. Що таке внутрішньоутробне інфікування?
62. Які шляхи передачі інфекції від матері до плода?
63. Яким чином материнська інфекція може впливати на плід?
64. Що є важливою умовою для інфікування плода?
65. Які методи діагностики інфекцій використовують під час вагітності?
66. Що таке персистуюча форма інфекцій?
67. Які лабораторні маркери свідчать про гостру інфекцію?
68. Як ви розумієте авідність та афінність?
69. До яких інфекцій для профілактики захворювань існує імунізація?
70. Які ультразвукові маркери внутрішньоутробного інфікування плода?
71. Яка причина виникнення дистресу плода під час вагітності?
72. Яка причина виникнення дистресу плода під час пологів?
73. В чому полягає різниця між «гіпоксією» та «дистресом» плода?
74. Від чого залежить забезпечення плода киснем?
75. Що відноситься до компенсаторних механізмів у плода?
76. За рахунок чого змінюються умови життєдіяльності плода під час пологів?
77. Яким чином оцінюють функції плаценти?
78. Що означає термін «плацентарна недостатність»?
79. Яким чином оцінюють серцеву діяльність плода?

80. Як оцінити затримку внутрішньоутробного розвитку плода?
81. Які фактори сприяють розвитку затримки внутрішньоутробного розвитку плода?
82. Чим небезпечна затримка внутрішньоутробного розвитку плода?
83. Що називають «вродженими вадами розвитку»?
84. Яка класифікація вроджених вад розвитку за етіологічним та анатомо-фізіологічним принципом?
85. Які методи пренатальної діагностики вроджених вад ?
86. Яким чином виникають травматичні ушкодження внутрішніх органів, кісток, м'яких тканин плода?
87. Які можливості УЗД у виявленні вроджених вад розвитку плода?
88. Що означає період новонародженості?
89. Які параметри доношеної новонародженої дитини?
90. Яке значення має період новонародженості?
91. Які ознаки зрілості доношеної дитини?
92. Які ознаки морфологічної зрілості новонародженого?
93. Які ознаки функціональної зрілості новонародженого?
94. Які особливості шкіри та її придатків у новонародженої дитини?
95. Які особливості підшкірної жирової основи у новонародженої дитини?
96. Які особливості м'язової системи у новонародженої дитини?
97. Які особливості кісткової системи у новонародженої дитини?
98. Які особливості нервової системи у новонародженої дитини?
99. Які особливості органів чуття у новонародженої дитини?
100. Які особливості органів дихання у новонародженої дитини?
101. На чому заснований механізм першого вдиху?
102. Особливості серцево–судинної системи у новонародженої дитини.
103. Кров і органи кровотворення новонародженого.
104. Особливості системи травлення у новонароджених.
105. Особливості органів сечовиділення у новонародженої дитини.
106. Транзиторні стани новонародженого – визначення.
107. Дати пояснення фізіологічної втрати маси.

Завдання для самостійної роботи

Підготовка до практичних занять. Опрацювання матеріалу за опорним конспектом. Робота з допоміжною літературою. Пошукова та аналітична робота.

Індивідуальні завдання

- Підготовка презентацій, які мають проблемний характер.
- Участь у студентських наукових конференціях, круглих столах.

Правила оскарження оцінки

Здобувачі освіти мають право оскаржити оцінку у відповідності до правил ХНМУ.

Політика викладача (кафедри)
Академічні очікування від студентів/-ок
Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

При проведенні практичних занять біля ліжка хворої, в пологовій залі, операційній студенти/ -ки повинні дотримуватися правил медичної етики та деонтології. Мати відповідну форму одягу та результати медичного обстеження.

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії

Основні «так» та «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Плагіат та академічна доброчесність

Кафедра акушерства та гінекології №2 підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий семестровий контроль. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування, тестування, бесіди студентів із заздалегідь визначених питань, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань на практичних заняттях.

Задля оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти пропонується альтернативний варіант (*за вибором*): традиційні види завдань: написання контрольної роботи, реферату або творчі види: підготовка мультимедійної

презентації, опрацювання навчальної літератури (складання анотації, рецензування, цитування, тези першоджерел, доповнення лекцій).

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Він проводиться в усній формі. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 200 балів, мінімальна – 120 балів.

Рекомендована література.

Базова

1. Акушерство: Національний підручник / за заг.ред. проф. Грищенко О.В. – Харків: Оберіг, 2014. - 592 с.
2. Акушерство і гінекологія: підручник за редакцією академіка НАН України В.І.Грищенка, професора М.О. Щербини (у двох книгах). Медицина. 2017р. 424ст.
3. Акушерство і гінекологія: національний підручник за редакцією академіка НАМН України професора В.М. Запорожана. Том 1, 2017 р.
4. Ведення пологів та родорозродження: книга 1 за редакцією професора О.В. Голяновського . К: ТОВ Меркьюрі-Поділля, 2016р., 272ст.
5. Бачинська І.І. Практикум з акушерства : навч. посіб. / І.І. Бачинська. — К. : ВСВ “Медицина”, 2019. — 104 с. + 4 с. кольор. вкл.
6. Біловол О.М.,Златкіна В.В. та інш.Клінічна фармакологія: навчальний посібник, - Харків, ХНМУ , 2017.-298 с.
7. Бенасерраф Б.Ультразвукові дослідження в гінекології. / МЕД-пресс. – 2016. – 288 с.
8. Валовіна А.М. Практикум з гінекології : навч. посіб. / А.М. Валовіна. — К. : ВСВ “Медицина”, 2019. — 96 с. + 4 с. кольор. Вкл.
9. Вибрані питання з внутрішніх хвороб / Презентація лекцій за ред.. проф.. М.В. Гребеника – Тернопіль . Укрмедкнига 2015р.- 204с.
10. Воронкова З.А. Морфофункциональные особенности плаценты при акушерской и соматической патологии (обзор литературы) / З. А. Воронкова, О. Д. Жилаева, А. С. Гуреев // Вестник новых медицинских технологий. – 2018. – N 3. – С.34-43. – Библиогр.: с.39-43. – ISSN 1609-2163
11. Вороненко Ю.В., Шекера О.Г., Вдовиченко Ю.П. Актуальні питання акушерства у практиці сімейного лікаря. /ВД «Заславский А.Ю.», 2016. — 348 с.
12. Гінекологія. Керівництво для лікарів / Ліхачов В. К. Вінниця. Нова книга. 2017.- 840с.
13. Гирман Л.І., Козуб М.М., Сокол М.П. Можливості ультразвукової діагностики в акушерстві і гінекології / Навчальний посібник для самостійної роботи лікарів акушерів-гінекологів. – ХМАПО. – 2017. – 57 с.

14. Дубоссарська Ю.О. Хронічна артеріальна гіпертензія та її ускладнення у вагітних / Ю.О.Дубоссарська // Матеріали наукової програми практичного лекторію «Жіночого лікаря» / Під ред. С.І.Жук // Київ. – 2015. – с. 31 – 37.
15. Назарова І.Б. Фізіологічне акушерство : підручник / І.Б. Назарова, В.Б. Самойленко. — 2-е вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ “Медицина”, 2018. — 408 с. + 4 с. кольор. вкл.
16. Назаренко Т.А. Эстрогены в репродуктивной медицине. Рекомендации для практического применения. 2-е изд.. Назаренко Т.А. - МЕДпресс-информ ., 2017.- 56 с.
17. Наказ МОЗ України від 03.11.2008 №624 «Про внесення змін до наказу МОЗ України №582, №676
18. Ніженковська І.В. Цуркан О.О. Глушаченко О.О.. Фармацевтична хімія. Аналіз лікарських речовин за функціональними групами: навчальний посібник. /ВСВ «Медицина». 2019.- 152 с.
19. Скрипніков А.М.Герасименко Л.О.Ісаков Р.І. Перинатальна психологія./ ВД «Медкнига.», 2017. — 168 с.
20. Степанківська О.В. Гінекологія : підручник / О.В. Степанківська, М.О. Щербина — 4-е вид., випр. — К. : ВСВ «Медицина», 2018. — 432 с. + 2 с. кольор. вкл.
21. Ультразвуковая диагностика. Практическое решение клинических проблем / Э. И. Блют, К. Б.Бенсон, Ф. У. Раллс, М. Дж. Сигел ; пер. с англ. : Ф. И. Плешкова [и др.] ; под ред. : Г. Е. Труфанова, С. Н. Занько, А. И. Кушнерова, В. В. Рязанова. – М. : Медицинская литература, 2014. – Т. 2: УЗИ в гинекологии. – 2014. – 398 с. : ил.
22. Щербина М.О. Основи перинатальної медицини : навч. посіб. /М.О. Щербина, О.О. Кузьміна. - К. : ВСВ «Медицина» , 2017. – 152с.

Інформаційні ресурси

Всеукраїнська електронна бібліотека <http://youalib.com/медицина/акушерство-та-гінекологія>

Підручники з медицини <http://www.ex.ua/74367524>

Репозитарій ХНМУ <http://repo.knmu.edu.ua>

Офіційний сайт центру тестування <https://testkrok.org.ua/>

Завідувачка кафедри,
акушерства та гінекології №2,
д.мед.н., професор

В.В.Лазуренко